

Onze Vogels

61e jaargang no.6, juni 2000

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

Het zal u inmiddels wel bekend zijn dat ik een groot deel van mijn vrije tijd doorbreng met het kweken van Europese insecteneters. Dat is niet altijd zo geweest, maar enige tijd geleden heb ik mijn laatste zaadeters verkocht. De wijziging van de Vogelwet bood immers nieuwe mogelijkheden en dus ook een nieuwe uitdaging.

Spreeuwen blijven daarbij mijn grootste liefde en veel van dergelijke vogels in allerlei kleuren bevoiken op dit ogenblik mijn volièrés. Tot mijn grote vreugde hoorde ik enige tijd geleden van een hopenkweker op Sicilië, de voetbal aan de laars van Italië. Zijn naam hoorde ik van een wederzijdse Italiaanse vriend die bij mij in de buurt woont. Sebastiano is de naam van de kweker en hij had in 1998 uit één koppel zeven jongen gekweekt; eerst twee en daarna nog eens vijf. Ik correspondeerde wat met hem via fax en e-mail in het Engels, maar dat werkte maar matig, ondanks de hulp van een computergestuurd vertaalprogramma. Mijn vrouw was me behulpzaam als vertaalster; zij behoort de Italiaanse taal namelijk uitstekend. Ik bestelde een koppel vogels en over de nogal forse prijs ben ik zonder discussie maar heen gestapt. Echter talrijke hindernissen moesten nog genomen worden. De hop staat namelijk op de bijlage van de Wet van 1996, dus moest je er een vergunning voor hebben en een, (of zelfs twee!) registers bijhouden. Dus vroeg ik een vergunning aan bij Laser te Roermond. (Laser staat voor Landelijke Service bij Regelingen van het Ministerie van Landbouw). (De volgende details en ook verder nog vermelde ervaringen geef ik omdat anderen ná mij er hun voordeel mee kunnen doen).

Een Hoppenkweker

De man daar in kwestie, Pieter Geuns, schreef me dat ik op een aanvraagformulier eerst alle gegevens moest opgeven, anders werd de aanvraag niet behandeld.

Dus:

1. De inwendige diameter van de ring.
2. De instantie die de ring(en) hadden afgegeven.
3. De leverancier van de vogels, met alle details.
4. Alle gegevens van de ring.

Van dit alles bleek punt 4 het moeilijkst. Als ik volgnummers op zou geven, zat ik aan de bijbehorende vogels vast. Even naar huis vliegen om een gewijzigde aanvraag in te dienen leek me ook niet handig. Als je een auto wilt gaan kopen met het kenteken op zak, heb je wel een héél erg beperkte keus! Na wat heen en gepraat nam genoemde persoon genoegen met de ring gegevens zonder de volgnummers.

In juli begon ik met de aanvraag en begin oktober had ik de vergunning nog steeds niet. Allerlei strubbelingen waren er geweest, welke voor een deel ook zeker aan mij te wijten waren. Wel had ik inmiddels mijn vliegreis geboekt (twee personen: mijn toek, lees echtgenote en ik). Men deed niet al te moeilijk, de vergunning zou op mijn verzoek met voorrang behandeld worden en aldus kwam die nog niet op tijd: een pak van mijn hart!

Ik moet mijn mening over de snelheid waarmee ambtenaren werken, dringend herzien! Mijn vrouw vond die vakantie (van één weekje) best een goed idee en de hopen vormden geen struikelblok. Aan de voet van de Etna ligt het vliegveld van Catania en bij aankomst op 25 oktober was het ginds nog altijd ver boven de twintig graden. Sicilië ligt immers vrij zuidelijk. Ons hotel was al geregeld en we kregen op tijd eten en zelfs een auto te leen. Wat een gastvrijheid! Voor mijn gastheer had ik een spreeuwenmutant meegenomen.

Het vervoer van vogels per vliegtuig is aan een aantal regels gebonden. Alles moest van te voren per fax worden gemeld. Ik moest opgave doen van:

1. De soort vogels.
2. Ringen (verplicht).
3. Bruto gewicht van de kist.
4. Afmetingen van de kist.

Wilde ik de kist als handbagage meenemen, dan moest die kist (alweer!) aan een aantal voorwaarden voldoen. (maximaal 5 kg. En 60 x 40 x 20 (h) cm).

Wat ik met mijn vrouw op Sicilië zoal bezocht heb, zal u niet echt interesseren. Ik zal me beperken. De kweker, mijn gastheer woont in Paternò, een stad met 70.000 inwoners, een half uurtje van het vliegveld. Hij woont met vrouw en kinderen (drie dochters) in een luxe flat. Zijn "studio", een familiebedrijf ligt op loopafstand en zijn volièrés zijn zo'n tien kilometer verderop gebouwd, richting Etna. In de tuin van één van zijn buitenverblijven.

De tweede dag, de eerste hele dag van ons verblijf daar, bezochten we de volièrés. Sebastiano had op zijn werkplek ook nog een hoeveelheid vogels klaafstaan voor een grote tentoonstelling. In de volièrés zat weinig en dat kwam doordat de Etna in de zomer weer eens te keer was gegaan en as had uitgespuwd. De hele omgeving, inclusief de volièrés, was bedekt met een twee centimeter dikke laag as en de meeste vogels hadden daardoor het loodje gelegd.

De hopen hadden er schijnbaar weinig last van gehad. Naast negen hopen had hij nog een blauwe rotslijster man, enkele leeuweriken (veld en Callander-), zwarte roodstaart, een roodpootpatrijs en Europese- en zwarte spreeuwen. De laatste vogels zijn daar inheems.

De zwarte roodstaartman at uit de hand evenals de blauwe rotslijster. Ik schrok me wild toen ik de hopen zag. Ze leken veel groter dan ik me had voorgesteld. Ik dacht toen echt dat mijn kist veel te klein zou zijn.

Later viel me dat toch enorm mee: ze zijn niet groter dan een merel en het gewicht is 70 gram. Een groot deel van de lengte van de vogel is navel (6,5 cm) en veren. Als een hop vliegt is het net een kingsize vlinder. De dag van mijn vertrek zouden we twee vogels uitzoeken.

Intussen vroeg ik alles wat me maar te binnen schoot, immers Sebastiaan had gekweekt en met succes! De volièré was 4 x 6 meter en 2,50 meter hoog. Er was nagenoeg geen beplanting aanwezig. Een klein gedeelte was afgedekt met golfplaat.

"Hoppen drinken nooit en ze eten geen kunstmatig voer", was de opmerking die mij het meest opviel. Bo-

eker op Sicilië

vendien baden ze nooit in water maar wel in zand. Dit bleek later allemaal nog waar ook. Het voer bestond uit levende maden en een enkele meelworm. Wellicht vingen ze ook nog wat verwaalde insecten en spinnen. In een subtropisch klimaat (het was overdag nog steeds 25°C!) vliegt en kruipt er natuurlijk van alles rond.

De nestgelegenheid bestond uit wat betonblokken en grasbuis, met daarachter een soort nis in de vorm van een nestkast. Ze schijnen ook nestkasten te gebruiken, maar het gat mag dan niet groot zijn. Bovendien gebruiken ze nauwelijks nestmateriaal en ze leggen 5 – 8 eieren, die zeer ongelijk uitkomen. Sebastiaan voerde de eerste tien dagen uitsluitend wasmotlarven en enkele gekookte maden en witte meelwormen. Daarna ook rundergehakt en Eukanuba puppybrok geweekt in water. Ook wat grotere en hardere insecten. "Groot brengen met de hand gaat wel", maar jonge hopen doen hun naam eer aan (stinkhop, schiethop). Ze kunnen zo afschuwelijk stinken dat ze een goed huwelijk danig in gevaar kunnen brengen.

Het seksen was wel een echt probleem. Ik lotte op alles wat denkbaar was: kleur, grootte, lengte van de snafel, tekening, duimveertje, keel, dit alles bepaalde mijn keuze. De verschillen zijn – bij jonge vogels – minimaal. Helemaal zeker was ik niet van mijn keuze.

De hopen werden op thuisreis met wat levende maden gevoerd. Water was dus niet nodig! Op de kistbodem lagen houtkrullen. In het vliegtuig kon de kist onder de stoel staan. Ze waren niet in paniek, geen enkel ogenblik. De voorkant van de kist bestond uit sterk nylongas, in verband met de tere, lange bek van de vogels. Thuis gekomen – zes uur later – was het bijna middernacht. De hopen kwamen in een ruime kistkooi met meelwormen en het licht liet ik die nacht aan. De meelwormen waren 's morgens allemaal opgegeten. De vogels leken wat schuw en ze gedroegen zich duidelijk anders. Hun gedrag begon steeds meer te bevestigen dat mijn manier van seksen juist was geweest. In het voorjaar gaan de vogels naar buiten. Ze zitten nu vorstvrij. Op dit ogenblik (jan '99) blij ik inderdaad een koppel te hebben. De man heeft

moeten naar onverwante vogels, want er is geen volièrepopulatie op te bouwen uit broer en zus.

Tekst en foto's Peter Otten

Dia's:

1. Sneeuw op de Etna, eind oktober.
2. Hop in de volière
3. De blauwe rotslijster.

De fonkelende Goulds Violetoorkolibrie

....mijn eerste kolibrie

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

Deze Goulds Violetoorkolibrie was de eerste kolibrie die ik in 1962 in bezit kreeg. Dit was na het bouwen van een serre annex volière. Bij deze bouw werd ik geholpen door mijn goede vrienden Jack en Betty Bowden. Kolibries begonnen mijn aandacht te trekken toen ik in 1961 vroeg in december in Olympia, Londen, de Nationale Tentoonstelling van kool- en volièrevogels bezocht. Daar zag ik voor de eerste keer een levende kolibrie.

Sinds dat bezoek sta ik versteld van de vliegkunsten van de kolibrie – de enige vogel die achteruit kan vliegen, opzij uit, vooruit, omhoog en omlaag en zelfs ondersteboven. Ook kunnen ze simpelweg stil blijven hangen, schijnbaar bewegingsloos, met vleugelslagen tot 80 keer per seconde bij de kleinste soorten! Loodrecht opstijgen en landen is voor een kolibrie een koud kunstje. Maar hoe speelt hij dat klaar?

Deze vaardigheid en totale controle over het vliegen komt door de unieke structuur van de vleugel- en de vliegspijeren die 25 % van het lichaamsgewicht uitmaken. Deze prachtige staaltjes van de schepping hebben zoveel unieke eigenschappen om op te sommen, maar een artikel als dit biedt daar niet voldoende ruimte voor.

De eerste levende kolibrie in Engeland was een Goulds Violetoorkolibrie. De komst op 25 november 1905 van dit "glinsterende juweel" in de Londense Zoo veroorzaakte een regelrechte sensatie. De hekken werden onmiddellijk bestormd door bezoekers, maar ondanks de aandacht die deze vogel ten deel viel, bleef hij niet langer dan twee weken in leven, doordat niemand wist wat hij te eten moest hebben!

In de beginjaren zestig was het de meest geïmporteerde en gemakkelijkste kolibrie om te houden. Veel hou-

ders van insectenetters die begonnen met kolibries, hebben waarschijnlijk eerst de Goulds Violetoorkolibries gehad en zijn daarna verdergegaan met andere kolibries uit deze weinig uniforme familie van 328 soorten.

Het is een bewoner van bosgebied en –randen van de sub-páramo en páramo.

(páramo is kaal en bar berggebied in de Andes, met weinig vegetatie, noot v.d. vertaler).

Het was de G. Violetoorkolibrie die tot de weinige soorten behoorde waarvan ik in 1991 een glimp kon opvangen tijdens mijn zesweekse trip door Colombia alwaar ik ze fotografeerde tijdens een regenwoudproject.

Ik zag de vogel tijdens een bezoek aan de páramo, een plateau dat zich uitstrekt over de noordelijke Andes van Ecuador tot west Venezuela, op een hoogte van 3600 meter en hoger. Door dit bezoek begreep ik ineens hoe het mogelijk was dat een vogelliefhebber in Engeland het klaarspeelde een G. V. in zijn buitenvolière in leven te houden. En dat in weer en wind in het west Londense gebied.

Doordat deze soort bestand is tegen het koudere klimaat van de (sub) páramo, kon hij gemakkelijk de Britse winters overleven. De aviculturist pioneerde met deze soort buiten, terwijl veel liefhebbers vasthielden aan verwarmde verblijven, denkend dat alle kolibries warmte nodig hadden om te

Vogel

Copy

overleven in ons koude klimaat. Het was zelfs zo dat het exemplaar dat ik in mijn serre hield, graag naar buiten vloog, waar een dik pak sneeuw lag, tijdens de lange vorstperiode van 1962-63 die Brittannië en een groot deel van Europa 2 tot 3 maanden in zijn greep hield. Hij probeerde zelfs te baden in het ijskoude water dat af en toe te zien was in de goten van de serre, nadat het ijs van de warm geworden dakpannen was gedooid. Het was voor mij een geliefde bezigheid, zittend in de serre, de Violetoor gade te slaan. Het leek me alsof ik mijn eigen kroonjuweel had, met zijn

groene, blauwe en violette iriserende kleuren die fonkelde als het licht er op de juiste wijze op viel. Deze schijnbaar onbevreesde kolibrie kon stilhangen met slaande vleugels vergezeld van een dreunend gegons- terwijl hij van de nectar nipte uit een flesje of bloem. Plotseling schoot hij dan met grote snelheid weg om een kleine fruitvlieg in de vlucht te verschalken. Om de voorraad fruitvliegen op peil te houden—die zorgen voor het eiwit in het voedsel dat de kolibrie nodig heeft—had ik een ongewoon idee uitgedacht om de serre met tropische planten attractief te houden en toch

fruitvliegen te kweken. Ik wilde namelijk de tropische omgeving intact laten. Ik gebruikte buisverwarming om het binnen in de serre warm te houden en de warme bodem verwarmde aldus ook de planten. Om te verhinderen dat de vogels zich zouden branden aan de aanvoerbuizen, had ik speciale kasten gebouwd, met afneembare deksels, die de verwarmingen zelf ook afdekten. In de kasten legde ik bananen om er fruitvliegen op te kweken, want ik wist, dat een constante warmte de kweek gaande zou houden. De geperforeerde zinken zijkanalen en deksels van de kasten (groen geschilderd uit esthetische overwegingen), maakten het de vliegen mogelijk door de gaten te ontsnappen, waarna ze vlot werden opgepikt.

De nectar, die ik tweemaal daags ververst, was van eigen maaksel. Ik gebruikte daarvoor honing, vloeibare glucose, Abidec multivitamine-druppels en nog andere ingrediënten. Nectar is essentieel voor een kolibrie, doordat hij de energie levert voor de snelle stofwisseling die bij hun levensstijl past. Fruitvliegen en nectar moeten continue aanwezig zijn.

Tegenwoordig zijn er een aantal goede commerciële nectars in de handel die het voor vogelliefhebbers makkelijker maken om kolibries te houden. Daarenboven verschaffen fruitvliegen en bladluizen de eiwitten, vooral als er jongen in het nest liggen.

De Goulds Violetoor kolibrie was de eerst kolibrie die in 1967 in Groot-Brittannië werd gefokt. Het resultaat met deze vogel was echt een van de opmerkelijkste uit die tijd. Of deze soort in Nederland of elders in Europa vóór deze tijd al was gekweekt kan ik niet met zekerheid zeggen.

Tegenwoordig wordt deze vogel nog steeds af en toe gekweekt. In tegenstelling tot in Engeland zijn in Europa betere resultaten verkregen. Hier zijn er de laatste 20 tot 30 jaar een aantal gefokt. In 1999 werden er twee jongen gefokt in Butterfly World in Californië, U.S.A. Er werden twee eieren gelegd in een komvormig nest dat in veertien dagen werd gebouwd. Touw, haar, katoen, spinnenweb als bindmiddel, en mos werden voor de nestbouw gebruikt. Het broeden begon bij het tweede ei en het eerste jong kwam na veertien dagen uit. Het tweede volgde een dag later. De jongen vlogen uit toen ze veertien dagen oud waren.

De grote berenklauw

Deze plant, ook wel reuzenberenklauw genoemd, is een vaste plant die in Nederland en België ook als wilde plant voorkomt en die, zoals haar bijnaam doet vermoeden zeker niet voor de kleinere tuin geschikt is.

Jaren geleden zag ik ze voor het eerst in een kleine tuin en mijn interesse was meteen gewekt. Dit bleef niet zonder gevolgen. Naast vogelliefhebber, ben ik zoals de meeste van onze leden, ook een echte plantenliefhebber. Ik was er van overdonderd omdat de enorme plant in deze kleine tuin nog groter leek, want naast haar drie meter brede omvang, bereikte de ontstellend grote bloem een hoogte van drie meter.

Het is een vaste plant die een grote omvang kan bereiken wanneer ze alleenstaand in een zeer vochtige en voedzame bodem geplant is. Haar dikke, vlezige en lange wortels gaan recht en diep in de grond en zijn zo goed als wit. Daarom wordt aangeraden om de plant in een grote tuin als blikvanger een plaats te geven. Zo zal ze zeker de nodige bewondering afdwingen, want ze is heel decoratief. De stevige stam kan onderaan wel een dikte van acht tot tien cm in doorsnede bereiken. Deze is kantig en gegroefd en is sterk behaard. De grote

ruwe behaarde bladeren zijn diep ingesneden en worden tot wel één meter groot en deze worden weer gesteund door stevige stengels.

De bloem behoort tot de schermbloemige. Ze is wit tot een weinig groenachtig met een doorsnede van wel vijftig centimeter. Het is een samengestelde bloem met kleine nevenbloempjes. De reuk is onaangenaam waardoor er ook nogal wat vreemde insecten op afkomen. Hieronder vaak enkele kleine kevertjes welke u anders nooit te zien krijgt. Bijen en hommels vinden het maar niets en zijn dan zeker niet te zien. De grote berenklauw bevat vluchtige oliën en dat merkt u wanneer u de plant aanraakt. Bij het kwetsen of kneuzen van een blad geeft de plant een nog sterkere geur af. Wel moet u goed opletten want sommige personen zijn hier sterk allergisch voor. Ook kan het sap dat vrijkomt bij aanraking voor sommige personen een brandwonden veroorzaken en zeker in combinatie met felle zonnestralen kunnen de gevolgen ernstig zijn.

De zaden worden gebruikt om grote parkieten in broedconditie te brengen, een middelje dat vroeger meer werd gebruikt van de gewone berenklauw. De verwelkte bladeren worden ook door konijnen en geiten gegeten. Als schade heb ik ondervonden dat woel-

muizen de wortels hadden aangebeten en dat zo een plant verloren ging. In de schaarse lectuur wat over de grote berenklauw te vinden is wordt ze als een verdachte en zwak giftige plant aangewezen. De bloeitijd is van juli tot september maar dit doet ze pas na drie jaar. De gedroogde bloemen welke meestal door speciaalzaken geoogst worden en daarna gebleekt, hebben een sierwaarde en zijn niet goedkoop. In bepaalde interieurs doen ze dan jaren dienst als droogbloem. Ook wanneer de plant onaangeroerd in de tuin blijft staan en nadat de bladeren verwelkt zijn, trakt ze nog de aandacht en heeft een bijzonder effect. Wanneer dan in de winter de rijp zich heeft vast gezet, ziet het er als zeer fijn kantwerk uit en is prachtig om te zien. Naar dit zuivere wit tegen een strakke blauwe hemel kan men met veel bewondering blijven kijken. Wanneer de eerste opkomende zonnestralen haar dan doen glinsteren vergeet u alle winterse koude. Jammer dat vele mooie dingen soms maar zo kortstondig kunnen zijn want zoals sneeuw voor de zon is dit tafereel ook zo weer verdwenen.

Ik hoop dat met dit stukje de prachtige eigenschappen van deze bijzondere plant enigszins zijn toegelicht.

Door: André Bruggeman

Natuurbroed met Karmozijnastrilden

Pyrenestes Sanguineus

Voor een beschrijving van de Karmozijnastrilde verwijs is graag naar het artikel van Cyril Laubscher in 'Onze Vogels' nummer 9 van 1997. Verder wil ik u er op wijzen dat in 'Onze Vogels' van 1980, blz. 504/505 ook een kweekverslag staat van de heer Helmud Vögel. Het betreffende artikel beschrijft de broed in een volière.

De Karmozijnastrilde is een van de mooiste Afrikaanse astrilden, maar helaas ook erg schuw en zeer moeilijk te houden. Naar schatting legt meer dan 90% binnen 2 maanden na import het loodje. Vandaar dat deze vogels ook slechts sporadisch bij de liefhebbers te vinden zijn.

Naar mijn mening is de onbekendheid met de leefomstandigheden en de voeding hier voor een groot deel debet aan. Geweekte peddy, kiemzaad, een mengsel van zo veel mogelijk zaadsoorten inclusief onkruidzaden, elke dag een theelepeltje krachtvoer en enkele pinkies geven vooralsnog de meeste kans op overleving. Men kan met peddy beter stoppen als de vogels de andere zaden tot zich nemen. Ik heb regelmatig bloed in de ontlasting geconstateerd na het voeren van peddy.

Zéér belangrijk is naar mijn waarneming echter RUST, VEEL DAGLICHT OF TL 186 EN VOLDOENDE BELICHTINGSTUD! Daar de vogels erg schuw zijn en zich in een kooi niet

kunnen terugtrekken is stress waarschijnlijk de grootste boosdoener. Daarnaast is het aan te bevelen de vogels in de hoogste kooien te plaatsen, het liefst boven de 2 meter.

Zoals dat zo vaak gaat in onze liefhebberij: je gaat toch de uitdaging aan en koopt een aantal van deze vogels. Regelmatig werd zo in het verleden een koppeltje Karmozijnen aangeschaft, doch binnen de kortste keren ging of de man of de pop dood. De overgebleven vogel haalde nooit het volgende seizoen.

Nadat mijn nieuwbouw annex vogelverblijf was gerealiseerd, werden in het voorjaar 1997 drie koppels tegelijk aangeschaft in de hoop daar toch tenminste een koppel van over te houden. Zij werden gehuisvest in kooien van 125 x 60 x 60 cm op een hoogte tussen de 2,00 en 2,50 meter. Van deze vogels waren er 4 nog niet op kleur, dit waren dus jongen. Of het koppels betrof was dus een gok. Twee vogels stierven binnen 2 weken waarna er nieuwe vogels werden bij-

gekocht. Vrij snel na de aanschaf vielen de vogels in de rui, 2 mannen haalden het niet. Toen alle veren waren gewisseld bleken er 3 mannen en een pop over te zijn. De pop werd in augustus met een man in een aparte kooi gezet. De man joeg constant op de pop die daardoor nauwelijks kans kreeg voer op te nemen. Helaas werd dit te laat onderkend waardoor ook de laatste pop overleed. Een van de drie mannen stierf eveneens. Begin 1998 had ik dus 2 mannen. Er werden weer 2 poppen aangeschaft. Er gebeurde verder niets dat jaar, maar ik was al blij dat alle vogels weer heelhuids door de rui kwamen.

Zoals gezegd zijn de vogels ondergebracht in kooien van 125x60x60cm met tegen de achterwand wat kunstgroen. Boven tussen het groen bevindt zich een halfopen nestkastje van 12x10x10 cm waarin van hooi handmatig een bolvormig nestje is vorgevormd. Merkwaardig is wel dat de vo-

Karmozijnpop op 4 eieren

gels inmiddels toch zo ver zijn geacclimatiseerd dat zij zich nooit in het kunstgroen verstoppen.

De temperatuur is minimaal 20°C en de verlichting wordt continu op 15 uur gehouden met z.g. daglicht TL lampen.

Het ene koppel doet nog niets, het andere stel kreeg na de ruiperiode (maart/april) de kriebels. Er werd wat vers gras in de kooi gedeponoerd waarmee de man alras begon te slapen. De balts geschiedt net als bij alle astrilden: Op de stok opspringend, met een grassalm in de bek, wordt het popje het hof gemaakt. Er werd wat gras richting nest gesleept doch het meeste hing slordig buitenboord. Niets wees er op dat er snel tot broed zou worden overgegaan. Paring heb ik niet waargenomen.

Zaterdag 12 juni tijdens de schoonmaakronde miste ik de pop. Ik laat de kooi onaangeroerd en houd deze de hele dag onopvallend in de gaten. Vooral onopvallend daar deze vogels zeer scherp observeren en alle bewegingen in het vogelverblijf volgen. Tegen de avond zie ik de pop op de zaadbak. Er werd een tussenschot in de kooi aangebracht zodat ik het nest kon inspecteren. Drie prachtige eieren van ca. 20x14 mm met witte schaal, de dooier roze doorschijnend, liggen in het nest. Ze hebben het nest geaccepteerd zoals het was, zonder er zelf veel aan te doen. Gebrek aan het juiste bouw materiaal kan hiervan natuurlijk de oorzaak zijn. Als de broeddrijf echter groot genoeg is nemen ze kennelijk genoeg met wat

Kweekkoppel

voorhanden is. Dit is bij andere vogels ook vaker waargenomen. Man en pop broeden beiden. De pop ligt erg vast, doch bij het minste gerucht vliegt de man de eerste dagen van het nest. Na ongeveer een week blijft ook hij rustig door broeden. Opmerkelijk is verder dat de man 's avonds, als de pop op het nest ligt, consequent op de kooibodem onder het nest bivakkeert, terwijl hij overdag en buiten de broedperiode altijd op stok zit. Nestcontrole na 16 dagen leert mij dat de eieren onbevruucht zijn. De man had kennelijk de bedoeling niet op tijd begrepen.

Op 6 juli legt de pop in hetzelfde nest weer een ei en 10 juli is het volgende broedsel compleet, 4 eitjes van dezelfde grootte. Deze zijn wel bevrucht. Verrassend snel; op 23 juli komen de jongen uit. Daar het een warme periode was ligt het voor de hand te concluderen dat de omgevingstemperatuur duidelijk van invloed is op de ontwikkeling van de embryo's. Het kweekverslag van Helmut Vogel rept over een broedperiode van 16 dagen terwijl dit bij mij 13 dagen is.

Helaas worden de jongen niet gevoerd. Op 24 juli liggen ze dood, met lege krop, door de kooi verspreid. Het lijkt op het verschijnsel dat vaker bij jonge mannen wordt waargenomen. Voor de omvang van de eieren zijn de jongen eigenlijk verrassend klein! Ondanks dat de pop plotseling weer in de rui is gevallen wordt er toch een derde legsel geproduceerd, de pop stopt met rui. Op 31 juli wordt het eerste van 4 eitje gelegd en op 3 augustus vangt de broed aan. Dinsdag 17 augustus bespeur ik verhoogde

activiteit in de broedkooi. Er worden mierenpopjes en pinkies verstrekt, evenals halfrijpe onkruidzaden. Alles komt uit de diepvries. Op donderdag 19 augustus besluit ik tot nestinspectie. Er liggen 3 donker gekleurde jongen met wat gelige dons in het nest. Een ei is onbevruucht. De jongen zijn duidelijk gevoerd. Zij hebben een gele substantie in de krop. Het kan zijn dat er uitsluitend dierlijk voer wordt verstrekt, het is evenwel ook mogelijk dat het voer in de krop van de ouders wordt voorgeweekt. Er worden foto's van de jongen gemaakt. Bij het uit het nest nemen bemerk ik dat van het grootste jong de pootjes en de vleugeltjes zijn weggevreten. Ook dit komt bij verschillende soorten vogels in gevangenschap vaker voor bij het eerste nest jongen. Het jong wordt uit zijn lijden verlost. De overige twee gaan terug in het nest. Het is duidelijk te zien dat een jong een dag later is uitgekomen, het blijft wat achter.

De man heeft overdag broedzorg, de pop 's nachts. Zondag 22 augustus verlaten beide ouders het nest en blijven de jongen onbeschermd in het nest liggen. Ik maak van de gelegenheid gebruik het grootste jong te ringen. Dit geschiedt met ringmaat 2,7 mm, de ring wordt met een stiftpen donker gemaakt. De ring wordt met moeite aangebracht. De volgende dag wordt het andere jong geringd.

Dinsdag constateer ik dat het eerst geringde jong de ring weer kwijt is en daarbij ook alle teentjes! Het nest wordt grondig schoon gehouden, dit zal de oorzaak zijn voor het opruimen van de ongewenste ring, met alle nare gevolgen van dien. Even sta ik in twijfel de ring van het andere jong zelf maar te verwijderen. De pop heeft inmiddels ook geconstateerd dat er iets met het ene jong niet in orde is en heeft weer op het nest plaats genomen. Het ligt voor de hand de man dus als de boosdoener aan te wijzen. De jongen hebben nog steeds geen zaden in de krop doch voorgeweekt kropvoer. 's Avonds zijn de jongen goed gevoed en veel groter dan de andere morgen. Dit zal te maken hebben met het energieverlies dat 's nachts optreedt. Donderdag heeft het andere jong nog steeds de ring om. Een poging om alsnog een ring om het andere pootje van het eerste jong te leggen loopt op niets uit. De ring gaat er met geen mogelijkheid meer om. Het lijkt zinvol voor volgende broed ringen van 3,2 mm te gebruiken en deze wat later om te doen.

Bij nauwkeurige inspectie blijkt dat het niet-geringde pootje van het tweede jong toch ook door de man is aangevreefen.

Vanaf de tiende dag worden de uitwerpselen niet meer door de ouders weggebracht. De jongen liggen met de stuit naar de nestopening en werpen zo een wal op. Na twee weken constateer ik dat de jongen fijne zaden in de krop hebben. De ouders zitten vaker bij het voerbakje met senegalgierst en graszaden dan bij het normale tropenmengsel. Van zulke relatief grote vogels zou je dit niet zo gauw verwachten.

Exact 3 weken na het uitkomen vliegen de jongen uit. Zij zijn ongeveer half zo groot als de ouders en egaal donkerbruin bij zwart af met op hun kop een licht gekleurd donsnestje. De bek is in verhouding erg groot met in de hoeken gele puntjes naast donkerblauwe papillen.

De dag na het uitvliegen neem ik vanuit een ander vertrek voor het eerst een paring waar. Dit gebeurt op een zitstok.

Na 28 dagen zijn de jongen net zo bruin als de pop. De jongen zijn nu praktisch net zo groot als de ouders, zijn even schrikachtig en vliegen overal tegenaan als je in de buurt komt.

De jongen bedelen op vaste tijden. Wat heet! Ze schreeuwen moord en brand. Zij worden uit de krop gevoerd, het voer wordt in hun bek gestopt. Het heeft wat geduld gekost om dit voeren vanuit een donker nevenvertrek waar te nemen. De ouders houden je in de gaten zolang je in het vogelverblijf aanwezig bent. Inmiddels vliegen de jongen redelijk behendig van stok naar stok, ondanks hun handicap. Beide vogels gebruiken het beschadigde pootje als steun bij het zitten. De donshaartjes op het hoofd zijn praktisch verdwenen. Op 18 september neem ik weer een paring waar, wederom op een zitstok. Het oude nestkastje was bevuild, ik heb dit voor een schoon vervangen.

De jongen worden nog steeds gevoerd, nu ook terwijl ik mij in het vogelverblijf bevind. De staartveren en de kop van beide jongen beginnen langzaam rood te kleuren.

Opeens ontdek ik waarom de jongen nog zo hard om voer bedelen. Zij hebben met hun ene pootje nog niet voldoende techniek ontwikkeld om bij het zaadbakje te komen. Dit bevindt zich op ca. 10 cm van de bodem in het front. Er wordt een bakje met ge-

Karmozijnastriden familie; jongen 6 weken oud

mengde zaden op de bodem gezet dat vanaf dat moment druk wordt bezocht. Enkele dagen later worden ze van de ouders gescheiden en ondergebracht in een kooi met jonge natuurbroed granaatastriden.

Op 21 september, exact 6 weken na het uitkomen, legt de pop het eerste ei van het volgende legsel. Helaas is het legsel onbevrukt. Ik laat het bewust 14 dagen liggen om de hormooncycles niet te verstoren. Daarna worden de eieren verwijderd en op 19 oktober ligt er weer een ei in het nest. Inmiddels zijn de eerste jongen ook zo handig dat zij bij de voerbakjes kunnen komen. Het aparte bakje wordt verwijderd.

23 Oktober begint het ouderpaar aan een nieuwe ronde met 4 eitjes. Op 6 november komt het eerste jong uit waarna op 7 nog 2 volgen, het vierde ei is onbevrukt. Het eerste jong wordt 11 november geringd, het tweede 12 november en het derde 13 november. Zonder aanwijsbare oorzaak laten de ouders het middelste jong na een dag of 8 doodgaan. Het kreeg geen voer meer. Pas als alle jongen op kleur zijn kan worden bekeken of zij misschien geslachtselectie hebben toegepast.

De andere twee jongen groeien voorspoedig en verlaten 27 en 28 november het nest. Helaas zijn de pootjes ook deze keer beschadigd. Bij het ene jong is het voetgewricht zelfs ontzet. Hier moet dus met kracht aan zijn getrokken. Het lijkt mij zinvol volgend jaar de nesten wat donkerder te maken. Mogelijk dat alles wat op de nest-

bodem beweegt wordt verwijderd. Ook nu constateer ik dat de jongen exact 3 weken in het nest zijn gebleven. De man jaagt alweer op de pop, zei het op een niet al te fanatieke wijze.

Donderdag 9 december legt de pop wederom. Deze keer wat eerder dan de vorige keer, de jongen zijn nu 5 weken. Op 13 december liggen er 4 eitjes in het nest. De jongen "helpen" met broeden, dat wil zeggen: Als de pop een poging doet te gaan broeden, gaan de jongen mee. Ik heb dit 2 dagen aangezien en toen de jongen in een andere kooi gedaan. Zij waren inmiddels 5,5 weken oud. Dit ging prima. Van het eerste nest van 17 augustus is een jong overleden. Waarschijnlijk ruiproblemen. Het andere jong is nu volop met het verenkleden aan het wisselen.

Het laatste nest eieren blijkt onbevrukt. De nestgelegenheid wordt verwijderd om de vogels op verhaal te laten komen.

Na 5 maanden is het eerste jong geheel uitgeruid, een prachtige pop. De beide andere beginnen met de rui. Een enerverend broedseizoen loopt ten einde.

Mochten er onder u zijn die ook natuurbroedkweek met Karmozijnen is gelukt, neemt u dan s.v.p. contact op om eventueel vogels te ruilen voor bloedverversing.

Vriendelijke groet.

Tonnie Jochem
Weerselo
Tel 0541 661223

Over Kanaries gesproken

Pigmentvorming bij de Topaas • deel 6

De veren van onderstaande tekening zijn van schimmelvogels. Bij intensieve vogels zal de pigmentloze omzoming nog groter zijn, daar het phaeomelanine hier ook ontbreekt.

Bij de intermediaire vogels is de vorming van eumelanine minder dan bij de topazen maar meer dan bij de phaeo's, waarbij opvalt dat het bruine eumelanine overheerst. Dit is het gevolg van het minder actief zijn van de stof die verantwoordelijk is voor de aanmaak van het zwarte eumelanine waardoor de vorming van het bruine eumelanine de overhand krijgt.

De heer I. Onsman heeft microscopisch onderzoek gedaan naar de kwaliteit en kwantiteit van de pigmenten in de veren en ogen van de verschillende mutanten en hun verschijningsvormen.

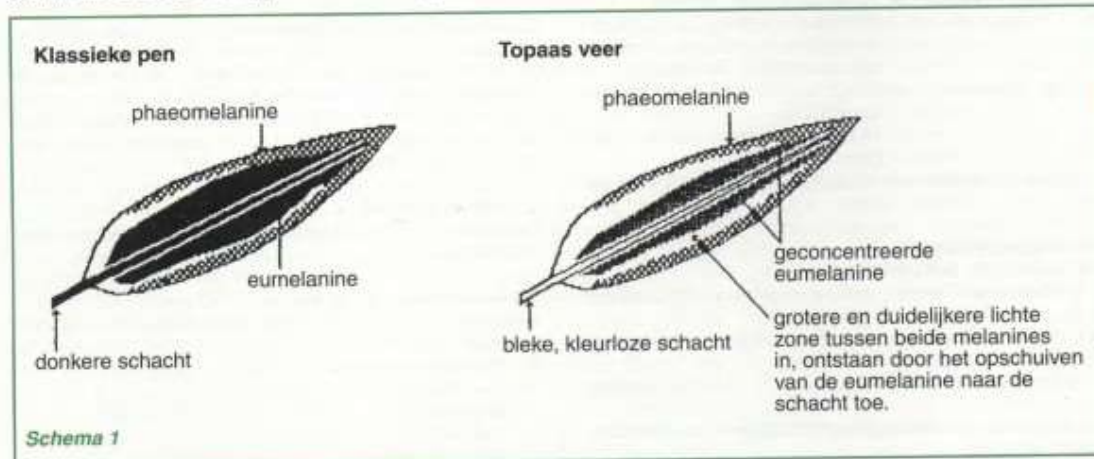
De resultaten van deze onderzoeken hebben we verwerkt in schema's. Schema 2 laat de uitkomsten zien met betrekking tot de pigmentkleuren van de verschillende topazen en hun intermediaire vogels.

Wat meteen opvalt is dat de intermediaire vogels dezelfde kleur donsbevering hebben als de topazen in de

desbetreffende kleurslag, maar dat het bovenliggende eumelanine wel degelijk een kleurverschil laat zien.

De pigmentkleur van de zwart intermediair verschilt nogal van die van de bruintopaas in die zin dat de bruine kleur van de bruintopaas het "volle, warme" bruin is, dit in tegenstelling tot de "harde, koude" tint bij de zwart intermediair.

Een nadere zeer opvallende constatering is, dat wanneer de donsbevering een zwarte, cq. Zwart/grijze kleur heeft, de oogkleur ook zwart wordt waargenomen, terwijl vogels die een bruin/beige of geen waar-

Dwarsdoorsnede van een staartpen van een klassieke vogels uit de zwartreeks. Een vergroting van 800 x, gemaakt met behulp van een elektronenmicroscop. Vele zwarte en bruine melanine korrels in de entzijde zowel de extalzijde zijn goed zichtbaar.

Doorsnede staartpen van een zwart topaas. Ten opzichte van de vorige foto is duidelijk te herkennen dat de kwantiteit van de melaninekorrels duidelijk is afgenomen.

neembare donskleur bezitten een rood tot donkerrood oog laten zien. In schema 3 hebben we nogmaals de pigmentuitingen (eumelanine⁰ van de

klassieke, topaas, phaeo- en intermediaire verschijningsvorm verwerkt om duidelijk te laten zien dat er een regelmaat in zit.

Men ziet dat bij elke reeks een afname van kleurdiepte heeft plaatsgevonden, die tot stand is gekomen door een reductie van pigment korrels (zie schema 3). Nu komen we aan een punt dat waarschijnlijk nooit meer te bewijzen valt. Er wordt namelijk veronderstelt dat de gemuteerde factor die geleid heeft tot het topaas- cq. het intermediaire uiterlijk eerder ontstaan is dan de phaeofactor. Het is immers onlogisch en tot nu toe bij de kanaries nog niet voorgekomen dat, er eerst een "min" mutatie en dan een "plus" mutatie plaats vond.

Het lijkt voor de hand te liggen dat de factor *ino*⁺ eerst muteert naar *ino*⁰, en daarna naar *ino*⁻, in plaats van een mutatie naar phaeo (volledige reductie eumelanine) en weer terug naar topaas (gedeeltelijke reductie). Het enige feit dat deze veronderstelling steunt, is het gegeven dat er in de beginjaren van de phaeo-keek in de zwartreeks veelvuldig vogels gekweekt werden die langs de schachten van de staartpennen nog bruin eumelanine lieten zien. Deze vogels werden hiervoor op de tentoonstelling zwaar gestraft, en terecht, maar in principe waren dit geen phaeo's doch de eerste intermediaire vogels. Hoe kan men nu intermediaire vogels bekomen. Juist ja, paar een vogel in het bezit van *ino*⁰ aan een partner met *ino*⁻. Het feit dat de eerste zwart topazen bijna niet te onderscheiden waren van gewone klassieke bruine, maakt de cirkel rond.

Tekst: J. van Mol / Th. V. Avezaath
Foto: I. Onsmann

Schema 2

uitmonstering	eumelanine kleur	donskleur	oogkleur
zwarttopaas	zwart / bruin	zwart	zwart
zwart intermediair	bruin	zwart	zwart
agaatopaaas	antraciet	zwart / grijs	zwart
agaat intermediair	grijs / bruin	zwart / grijs	zwart
bruintopaas	roodbruin	bruin / beige	donkerrood
bruin intermediair	beige	bruin / beige	rood
isabeltopaas	nauwelijks waarneembaar	nauwelijks waarneembaar	rood
isabel intermediair	geen	geen	rood

Schema 3

	zwart	agaat	bruin	isabel
klassiek	zwart / bruin	zwart	donker bruin	bruin
topaas	bruin / zwart	antraciet	bruin	bruinzwem
intermediair	bruin	grijs / bruin	beige	geen eumelanine
phaeo / <i>ino</i>	geen eumelanine	geen eumelanine	geen eumelanine	geen eumelanine

Op deze foto, een doorsnede van een staartpen afkomstig van een intermediair vogel uit de zwartreeks, is duidelijk te zien dat er een afname van de bruine eumelaninekorrels heeft plaats gevonden en dat de zwarte pigmentkorrels zijn verdwenen.

Bij deze doorsnede, gemaakt van een staartpen van een phaeo wederom uit de zwartreeks, zien we dat alle eumelaninekorrels (bruin en zwart) verdwenen zijn.

De Hollandse Waterslager

Twee werelden

Zaterdag 7 februari 1998 zal ik niet snel vergeten. Na een rondgang door de Hanzehal te Zutphen besloot ik ook eens te gaan genieten van de voor de COM tentoonstelling ingezonden waterslagers. Ik ging een schaars verlichte ruimte binnen, vlijde me neer op een stoel en liet in alle rust de vanuit het duister op me afkomende klanken op me inwerken. Schitterend hoe het waterwerk uit de kooitjes borrelde. Na enige tijd van genieten drong de realiteit tot me door: Dit was de zang van de waterslager zoals de kwekers van "all over the world" die het liefst hoorden. Hoe anders klonk het in het clubgebouw van "De Kanarievogel" te Katwijk aan Zee. Daar hoorde ik duidelijk afgezette tjokken en tjokkenrollen en de metallieke nagalm van de staaltongen, die me deden denken aan het lied van de nachtegaal zoals die in het voorjaar in de avondschemering vanuit het struikgewas in de duinen klonk; in het "walhalla" van de waterslagerzang zocht ik tevergeefs naar de mij zo vertrouwde klanken. Was ik een andere wereld binnengetreden en in welke zong de waterslager het moost?

Een stukje geschiedenis

Ik stel me zo voor dat de heer van M. Woezik, één van de grondleggers van de waterslagersport in Nederland, en z'n collega kwekers op het eind van de jaren '20 een vergelijkbare ervaring hebben gehad. Van Woezik heeft zelf opgeschreven hoe hij in 1928 voor het eerst kennis maakte met de zang van Belgische waterslagers op een kampioenstentoonstelling in Den Haag. De heer Mechels uit Antwerpen had, ter promotie van de waterslagerzang in Nederland, een achttal vogels ingezonden. Het was druk bij de zangkooitjes; met name de zangkwekers, die uitsluitend vertrouwd waren met harzerzang, toonden veel belangstelling. Van Woezik kwalificeerde de vogels achteraf als vrij goede waterslagers met veel watertoeren in hun lied. Hij vervolgde z'n herinneringen als volgt: "Hier in de stad (Den Haag, J.P.) woonde een zekere de Graaf, die buiten ons weten reeds enkele jaren in het bezit was van waterslagers. Toen we de vogels van de heer de

Graaf hoorden beseften wij pas dat de vogels van Mechels, waar wij zo enthousiast over waren, toch niet de kwaliteit hadden die echte waterslagers moesten hebben, namelijk vogels met zuivere nachtegaaltoeren, zonder gedeelten uit het lied van de harzer, die bij de vogels van Mechels nog duidelijk waarneembaar waren. De vogels van de Graaf waren voor ons het prototype van de echte waterslager."¹

Nadat dhr. M. van Woezik en dhr. J. Gerrits in 1935 in België geslaagd waren voor het keurmeestersexamen hebben zij het als een doel gezien om o.a. door hun keuringen de kweek van waterslagers met het voor hun essentiële nachtegaallied te bevorderen. Anderen hebben de fakkel van beide nestors overgenomen en zijn onverdroten op de ingeslagen weg voortgegaan: Steeds strijdend tegen harzerinvloeden, de zangstructuur van het nachtegaallied stimulerend.² Van Woezik heeft ons niet nagelaten hoe toentertijd de keuze van de Nederlanders voor de "nachttegaalzanger" is gevallen bij de kwekers van klassieke Belgische waterslagers. Zij distantieerden zich immers van het in België algemeen geaccepteerde prototype van de waterslager. Bij mij bestaat de indruk dat de ideeën van de Nederlanders weinig ingang hebben gevonden bij onze zuiderburen. In Nederland daarentegen vervolgde men, ook wanneer buitenlanders niet te overtuigen waren, eigenzinnig de ingeslagen weg. Een formele bevestiging van de scheiding der geesten tussen de bakermat van de waterslager en de noorderburen vond plaats in 1981 met de keuze voor een eigen, van de COM normen afwijkende, keurlijst. Hoewel door de Technische Commissies van de beide Nederlandse bonden voor vogelhouders een uiteenzetting werd gestuurd naar de Belgische waterslagerkeurmeesters, waarin het Nederlandse standpunt uitvoerig werd toegelicht, heeft men hen niet kunnen overtuigen.³

Op basis van de gang van zaken gedurende de laatste twee decennia is wel duidelijk dat de Belgische waterslagerwereld en in haar voetsporen de COM rustig op de oude vertrouwde voet is voortgegaan en men zich

weinig heeft gestoord aan de escapades van de Nederlanders.

Een gordiaanse knoop

Niet zozeer de keuze voor de "nachttegaalzanger" op zich, doch het krampachtige streven om het geslagen waterslagerlied te integreren in het prototype van de waterslager zoals men die buiten Nederland voor ogen stond en staat heeft geleid tot een eindeloos wringen in bochten met o.m. als gevolg tweeslachtigheid in de zangtheorie en dus ook in de waardering en toenemende verwarring door keurtechnische noviteiten zoals de introductie van de rubriek "nachttegaalaccent", waarvan de interpretatie en toepassing, inmiddels, bijna 20 jaar ter discussie staat. Is het vreemd dat een kweker, zoals ondergetekende, niet weet waar hij precies aan toe is? Laatst hoorde ik over het begrip "nachttegaalaccent" een keurmeester verzuchten: "Ik word er doodziek van". Waaruit blijkt dat inmiddels de irritatie ook tot in de kringen der keurmeesters is doorgedrongen.

Zeventig jaar na de stap van M. van Woezik cs. probeert waterslagerminnend Nederland nog altijd het onverenigbare te verenigen, zich onvoldoende realiserend dat men met dit zwoegen zich alleen maar strakker heeft gewrongen in een gordiaanse knoop, terwijl met één klap het probleem voor eens en altijd opgelost kan zijn: Accepteren dat de waterslager niet bestaat, maar er twee varianten zijn: Een Belgische, de klassieke, waterslager met een "golvend" lied en een Hollandse variant, de waterslager met een zogenaamd "geslagen" zangstructuur.

Twee rassen

Nadat de principiële stap is gezet om in Nederland twee varianten van het waterslagerlied als afzonderlijke edoch gelijkwaardige rassen te erkennen is het logische vervolg dat voor beide zangstructuren een eigen zangtheorie en een eigen keursysteem worden vastgesteld. Uitgangspunt hierbij zal een definitie van de kenmerkende raseigenschappen van beide waterslagervarianten moeten zijn. In een poging mijnerzijds de "Hollandse waterslager" te promoten en bin-

nen het bestaande keursysteem wegen te vinden waarlangs het geslagen waterslagerlied beoordeeld zou kunnen worden ten opzichte van de golvende zangstructuur werd door mij weer enige tijd geleden in een artikel in "Onze Vogels" het onderscheid gemaakt tussen "waterslagers" en "watergolvers". Beide zangstructuren werden door mij toen als volgt gedefinieerd:

- Een geslagen lied wordt gekenmerkt door een krachtige uitspraak van de toeren, die, daar waar wenselijk, metalliek klinken en een snelle opeenvolging van de toeren, waarbij de indruk wordt gewekt dat de ene toer abrupt in de andere overgaat. De medeklinker "k" wordt, zowel in de toeren waar de medeklinker "k" mede is gewent als de toeren waarvan de medeklinker "k" een wezenlijk onderdeel vormt, op een duidelijk herkenbare en krachtige wijze uitgesproken.
- Een golvend lied wordt gekenmerkt door toeren die relatief zacht worden uitgesproken en lang worden aangehouden, soms variërend in toonhoogte en waarbij de indruk wordt gewekt dat de ene toer in de ander overvloeit. De medeklinker "k" wordt uitsluitend uitgesproken in de toeren waarvan de medeklinker "k" ook een wezenlijk onderdeel vormt.⁴¹

Om de klassieke "Belgische waterslager" van de "Hollandse waterslager" te kunnen onderscheiden zouden voornoemde definities als criterium kunnen dienen.

De Belgische waterslager

Het formeel vastleggen van de zangtheorie en beoordelingsnormen geldt in het bijzonder voor de "Hollandse waterslager". Voor zowel de zangtheorie als het keursysteem van de "Belgische waterslager" kunnen onveranderd de huidige internationaal geldende normen worden toegepast en het "COM keurbriefje" in Nederland opnieuw worden ingevoerd. Het huidige keurmeesterskorps bestaat voor een groot deel uit personen met internationale keurervaring en hun deskundigheid zal er ongetwijfeld garant voor staan dat ook in Nederland "Belgische waterslagers" volgens de internationaal geldende normen worden beoordeeld.

De Hollandse waterslager

Voor de "Hollandse waterslager" zul-

len een nieuwe zangtheorie en beoordelingsnormen moeten worden vastgesteld. Het gaat hier en nu te ver om daar uitvoerig op in te gaan, toch wil ik een aantal, mijn inziens, wezenlijke zaken niet onvermeld laten.

In een serie artikelen in "Onze Vogels" heb ik de afgelopen twee jaar enkele kanttekeningen geplaatst bij de vigerende zangtheorie. Mede op basis van de aldaar getrokken conclusies zou ik de volgende rubrieken willen onderscheiden aan de hand waarvan het lied van een "Hollandse waterslager" zou moeten worden beoordeeld:

Klokkende waterslag	15 pnt.
Rollende waterslag	9 pnt.
Chor en knor	6 pnt.
Staaltonen	6 pnt.
Fluiten	6 pnt.
Fluitenrol	6 pnt.
Bellen (Belrol)	6 pnt.
Tjokken	6 pnt.
Tjokkenrol	6 pnt.
Indruk	6 pnt.

Bovenstaande wijkt af van de huidige keurlijst. Een korte, wellicht te beperkte, verantwoording lijkt hier toch wel op z'n plaats.

Om de verhouding tussen "watertoeeren" en "binnenlied", mijn inziens, meer met elkaar in balans te brengen en daarbij tevens de klokkende waterslag te promoten is gekozen om het met de watertoeeren te behalen aantal punten te verhogen door de "klok" op te waarderen en het met het binnenlied te behalen aantal punten te verlagen door de rubrieken bellen en belrol samen te voegen. Om eventuele misverstanden bij voorbaat te voorkomen: Uitsluitend de *geslagen* vorm van klokkende waterslag mag in het lied van de "Hollandse waterslager" als waardetoer worden erkend.⁴²

De bollende waterslag is van de keurlijst verwijderd omdat deze toer niet te verenigen is met een geslagen zangstructuur.⁴³

De toeren tjokken, soeten, woeten en schokkel zijn niet in de lijst opgenomen, omdat zij in de afgelopen eeuw uit het lied van de waterslager zijn verdwenen.⁴⁴

De rubriek nachtegaalaccent is afgevoerd omdat de waardering van het slagelement verdisconteerd zou moeten zijn in zowel de keuze voor het ras

als de beoordeling van de afzonderlijke toeren. Ik verwijs hierbij naar de hierboven geplaatste opmerking betreffende de waardering van de klokkende waterslag.

Eveneens verdwenen is het onderdeel "Strafpunten". Van deze mogelijkheid werd en wordt, naar mijn weten, geen gebruik gemaakt. Om naast de beoordeling van de gezongen waardetoeren toch ook de negatieve cq. positieve elementen in *het lied als totaal klankbeeld* substantieel te kunnen bestraffen/belonen is de rubriek "indruk" opgewaardeerd.

De laatste kanttekening die ik hier zou willen plaatsen is het bestaan van de vermenigvuldigingsfactor 3. Alleen bij de beoordeling van waterslagers wordt deze oude methode nog toegepast en ook nog zonder één geldige rationele reden of het moet de uitdrukkelijke wens zijn een traditie te laten voortbestaan.

De praktijk

Bovenstaande betekent in de praktijk dat, wat mij betreft, in de komende eeuw in Nederland kwekers van waterslagers zich op twee, in ieder geval door de Nederlandse organisaties erkende, gelijkwaardige rassen kunnen toeleggen en die ook voor wedstrijden zouden moeten kunnen inzenden: De "watergolfer", oftewel de "Belgische waterslager", die gekeurd wordt volgens de internationaal geldende normen op het door de COM erkende keurbriefje en de "waterslager", de "Hollandse waterslager", gekeurd op basis van een eigen zangtheorie en een aan deze zangtheorie ontleende keurlijst.

Zijn het in de samenleving de rechters die de door de volksvertegenwoordiging vastgestelde wet interpreteren en toepassen, in onze situatie zullen in de praktijk vooral de keurmeesters de grenzen tussen de twee rassen moeten bepalen. Juist in de aanvangsperiode pleit ik voor *één keurbriefje* met *twee schalen*: een schaal voor de "Belgische" en een schaal voor de "Hollandse waterslager". Tijdens de keuring bepaalt de keurmeester in welke schaal de vogel beoordeeld dient te worden.

Waar gaan we in de nieuwe eeuw naar toe?

De erkenning van de "Hollandse waterslager" als afzonderlijk waterslagerras zou wel eens de redding van de "nachtegaalzanger" in de Lage

Landen kunnen zijn. Bij een handhaving van de huidige constellatie zijn de voortekenen voor de populariteit van het geslagen waterslagerlied, in mijn ogen, niet gunstig. Steeds vaker hoor ik op afuistersessies waterslagers met een zogenaamde golvende zangstructuur. Ook uit opmerkingen van kwekers die elders in Nederland hun oor te luisteren leggen kan ik geen andere conclusie trekken. Tekend in dit verband is dat in 1998 in "Zutphen" Nederlandse waterslagers tijdens een COM keuring Belgische vogels de loef afstaken. Ondanks alle pogingen in het verre en recente verleden om in Nederland de geslagen zangstructuur te stimuleren kiezen, voor zover mijn waarneming strekt, Nederlandse waterslagerkwekers steeds vaker voor de zang van de klassieke, "Belgische waterslager", met z'n golvende voordracht. Wat nu wanneer de "Hollandse waterslager" internationaal niet als een afzonderlijk zangkanariëras zal worden erkend. Dat is jammer, maar er is zeker geen man overboord. Kan iemand

zich herinneren wanneer voor het laatst een waterslager met een uitgesproken geslagen voordracht tijdens een COM tentoonstelling wereldkampioen geworden is? Een officiële afwijzing van de "Hollandse waterslager" als internationaal erkend ras is daarom geen breuk met het verleden, geen afgang voor cq. slag in het gezicht van de liefhebbers van het "nachtgeallied", maar slechts een formele bevestiging van de situatie zoals die al decennia lang *de facto* bestaat.

door Jaap Plokker

VERANTWOORDING

- 1) M. van Woezik, *Een stukje geschiedenis van de waterslager*. In: *Onze Vogels*, jaargang 1970, p. 350.
- 2) Toom, Mevr. C. v/d, *Over Zangkanaries gesproken... Zitten we wel op de goede toer?* In: *Onze Vogels*, jrg. 1979, p. 521. Toom, C. v/d, *Zangkwekers, let op!* In: *Onze Vogels*, jrg. 1981, pp. 306-307. Warmerdam, H., *Waterslager*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1981, pp. 534-535.
- 3) *Handleiding voor de opleiding tot zangkanariekeurmeester*. Uitgave N.B.v.V., zj. *Deel Waterslagers*, p. 22-23.)
- 4) Plokker, J., *Over nachtegalen, waterslagers en watergolvers*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1997, pp. 174-175, 200-201.)
- 5) Plokker, J. *Gewikt en gewogen*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1999, pp. 12-13.
- 6) Plokker, J., *Bollende waterslag: een zangtoer in de schemerzone*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1999, pp. 470-471.
- 7) Plokker, J., *Die vermaledijde tjonken*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1998, pp. 249. Plokker, J. *Anachronismen*. In: *Onze Vogels*, jrg. 1998, pp. 524-525.

VOGELVOEDING VAN DE TOEKOMST !

Handopfokvoer voor babyvogels:

- NUTRIBIRD A19 : voor ara's, edelpapegaaien en grijze roodstaartpapegaaien
- NUTRIBIRD A21 : voor alle babyvogels

Verpakking van 800 g en 3 kg

VERSELE - LAGA

Vraag de uitgebreide folder :
 nv Versels-Laga, 9800 Deinze, Belgium tel. 0032/9 381 32 00 - fax 0032/9 386 85 13

Observatie van vogelgedrag als hulpmiddel bij onze hobby

1
In de loop van de tijd heb ik veel interessante lezingen bijgewoond over diverse soorten vogels. Als ik hierop terugkijk valt het me op dat er eigenlijk betrekkelijk weinig verteld wordt over het gedrag van onze vogels. In de aantekeningen die ik meestal tijdens de lezingen maak kwam ik feitelijk maar een paar specifieke notities tegen over het gedrag van onze vogels. Zo merkte een zeer ervaren kweker ooit op: "Bij observatie van je grasparakieten kun je zien dat broedrijpe popjes bij het wegvliegen achterom kijken of ze gevolgd worden door het mannetje". Verder was het dezelfde kweker opgevallen dat de popjes van grasparakieten over het algemeen een voorkeur hebben voor mannen met grote keelstippen!

Dergelijke, naar mijn mening zeer belangrijke wetenswaardigheden over het gedrag van onze vogels zouden best wel eens de sleutel(s) kunnen zijn voor een succesvolle kweek! Is het trouwens ook niet zo dat de vogelliefhebbers die de meeste tijd in de hobby steken, veelal ook de succesvolste zijn?

In de loop van de tijd zijn er in de literatuur best wel wat bijzonderheden opgetekend over het gedrag van onze vogels. In dit artikel wil ik daar graag eens wat dieper op ingaan. Mogelijk dat u er uw voordeel mee kunt doen en wat misschien nog wel belangrijker is, dat het ook u attendeert op het be-

lang van observatie van uw vogels. Gedragingen van uw vogels, hoe onbetekenend ze voor u ook lijken, kunnen de sleutel zijn voor uw succes in de hobby.

In het algemeen kan gesteld worden dat vogels binnen elke soort dezelfde gedragspatronen vertonen. Dit gedrag is vooral waar te nemen tijdens het verleidingsspel en bij de paring. Zo is het liefdesspel van de meeste vogelsoorten gebaseerd op wederzijdse herkenning. Geen herkenning betekent gewoonlijk dat het niet tot een paring komt. Als voorbeeld kan hier de ooievaar dienen. Een witte ooievaar paart niet met een zwarte ooievaar omdat beide een verschillend begroetingsceremonieel hebben. De witte ooievaar heeft een begroetingsceremonieel waarbij hij onder voortdurend geklepper de kop tot op de rug naar achteren buigt, deze dan naar voren brengt en weer naar beneden. Een andere witte ooievaar zal daarop in gelijke zin antwoorden. De zwarte ooievaar daarentegen schudt zijn kop van de ene naar de andere kant en maakt een fluisterend geluid. Beginnen beide soorten nu met het begroetingsceremonieel dan zullen zich steeds misverstanden voordoen

met als gevolg dat het niet tot een paring zal komen.

Gedrag in onze vogels is aangeboren. Zo stopt bijvoorbeeld het Japans meeuwtje volkomen instinctief voedsel in de open bek van de jongen van goudsamadines. Dit gedrag wordt dus totaal niet beïnvloed door het feit dat het niet haar eigen jongen zijn.

In het algemeen letten vogels voortdurend op de gedragingen van hun soortgenoten. Waarschijnlijk verraden vogels die op voedsel afgaan hun bedoelingen door bepaalde kleinigheden in hun bewegingen. Bewegingen die ons niet opvallen, maar zelfs op grote afstand door soortgenoten worden opgemerkt en begrepen. Als voorbeeld kan hier het strooien van brood achter in de tuin genoemd worden. Hoe snel wemelt het niet van de vogels als het brood eenmaal door een vogel is ontdekt?

Voor ons is het ook niet te begrijpen hoe de grootte van een territorium door onze vogels wordt bepaald. Vogels 'denken' niet als mensen. De grenzen van hun territorium zullen dan ook voor ons zelden te zien zijn! Dat komt omdat een dergelijk territorium niet de lijn volgt van een heg, sloot, een rij bomen of iets dergelijks. Toch zal de grens die voor een vogel geldt even reëel voor hem/haar zijn als het hek dat door ons is geplaatst om de grens (territorium) aan te geven tussen onze tuin en dat van de buren.

Met het opeisen van een eigen territorium verzekeren vogels zich ook van de betrekkelijke veiligheid dat ze zich kunnen voeden. Met alle indringers van het eigen ras worden zonnodig gevechten gevoerd met de bedoeling ze te verjagen. Andere soorten daarentegen worden geduld. Hiermee wordt bereikt dat de onderlinge strijd om eenzelfde soort voedsel binnen de perken blijft. De voorkeur van andere soorten gaat in de regel uit naar ander voedsel en naar een andere partner. Deze territoriumdrang is heel goed waar te nemen in onze volière want is het niet zo dat veel vogels van hetzelfde ras elkaar tijdens het broedseizoen absoluut niet verdragen? Ik denk hier bijvoorbeeld aan verschillende Australische parkieten en verschillende tropische soorten.

In een goed samengestelde gezelschapsvolière heerst, wanneer er tenminste geen sprake is van overbevolking, orde en zijn de vogels in rangen verdeeld. Het agressiefste dier is het hoogst in rang. Een positie die het verworven heeft door vechtlust. Wie het hoogst staat aangeschreven heeft

het recht één der andere, ondergeschikte dieren te pikken, zonder dat deze iets terug zal doen. De tweede in volgorde mag de hoogste niet aanvallen, maar wel alle andere, en zo verder, de hele rij af, tot de laagst geplaatste. Dit gedrag is voor ons als vogelliefhebber vooral waar te nemen bij de voederbak. Hier zullen met name de sterkste het eerst mogen eten. Echter, bij ziekte zal een 'hoog geplaatst' dier snel in aanzien dalen.

Trouwens, het vechten tussen vogels kan soms zonder een 'echt gevecht' worden beslist. Een voorbeeld hiervan is de kokmeeuw. Een kokmeeuw treedt een ongewenste gast met iets opgeheven vleugels, naar boven gestrekte hals, opgeheven nekveren en een naar voren gerichte snavel tegemoet. In deze houding is het voor hem mogelijk de indringer, zonodig, met z'n uitgespreide vleugels (terug) te slaan. De indringer stelt zich ongeveer net zo op. Beide vogels lopen vervolgens een eind naast elkaar voort of draaien om elkaar heen als bokkers die hun kans afwachten om een linkse directe uit te delen. Tot een aanval komt het echter vrijwel nooit, want één van hen -gewoonlijk de indringer- zal plotseling de kop, en dus zijn uitdagende snavel, afwenden. Een teken van onderwerping voor de tegenpartij en het sein om met het dreigen op te houden.

Indien u eens voor uw volière gaat zitten is het aan te bevelen notities te maken van hetgeen u opvalt aan uw vogels. Als u dit regelmatig doet kunt u na verloop van tijd uw notities eens

nalezen en mogelijk daarin bepaalde bijzonderheden ontdekken. Zo leverden de aantekeningen die ik over een periode van 6 weken maakte over een bij elkaar geplaatste pruimkop man en -pop mij tal van bijzonderheden op over het gedrag tussen man en pop. De aantekeningen lieten een beeld zien waarin met name de man in het begin agressief gedrag (naar voren gerichte wijd open snavel) vertoonde als de pop hem naderde. Opvallend voor mij was het onderdanige gedrag hierop van de pop. Uit de aantekeningen kon ik ook opmaken dat de ruimte tussen beide vogels op de zitstok, in de loop van de tijd, steeds kleiner werd. In het begin wel 60 centimeter. Later nog slechts enkele centimeters. Ook viel het op dat de pop in het begin slechts gevoerd werd door de man als ze onder de zitstok, tegen het gaas hing. Later, na ca. 4 weken, voerde hij haar ook als ze naast hem op de zitstok zat. Heel het agressieve gedrag van de man was na ca. 4 weken volledig omgebogen naar genegenheid en zorgzaamheid! Opvallend in de aantekeningen was ook dat het popje al weken bereid was te paren, getuige haar paarhouding, maar dat de man pas na enkele weken hier gehoor aan gaf.

Bestuderen we deze aantekeningen dan kunnen we hier al een aantal dingen van leren. Door het observeren van beide vogels weet ik nu dat het agressieve gedrag van de man t.o.v. de pop niet betekent dat beide vogels niet bij elkaar passen! Ook is me duidelijk geworden dat de pop eerder broedrijp is (of was?) dan de man. In hoeverre bovenstaande bevindingen gelijk zijn in bijvoorbeeld een volgend jaar en of ze ook op gaan voor andere paartjes pruimkoppen kan door blijvende observaties worden verkregen. Een ander ervaringsfeit die verkregen is door observatie is dat je in een volière nooit 2 rosella soorten naast elkaar moet laten broeden. Door het voortdurende geruzie (territoriumdrang) of het aangetrokken voelen van één van de partners tot de buurman of -vrouw is de kans op nakweek daardoor als zeer gering in te schatten.

Even iets anders. Bij ongeveer de helft van alle vogelsoorten lijken mannetjes en vrouwtjes uiterlijk zeer sterk op elkaar. Alleen door het gedrag is het verschil in geslacht vaak op te merken. Als een vrouwtje in het territorium van het mannetje komt, begint het mannetje in eerste instantie veelal te dreigen. Het vrouwtje reageert hierop door zich onderdanig te gedragen

(net als het gedrag van de pruimkoppop!). Het tegenovergestelde van wat een mannetje zou doen. Het onderdanige gedrag van het vrouwtje zal het mannetje kalmeren en hij zal al snel z'n dreighouding laten varen.

Veel vogels (o.a. roodborstjes, maar ook veel van onze volièrevogels) kennen de gewoonte dat het mannetje een vrouwtje tracht te winnen door haar voedsel aan te bieden. Het gaat hier vooral om een gebaar. De bedoeling is niet om haar van voedsel te voorzien, zoals dat wel het geval is als ze zit te broeden, maar die van genegenheid. Juist in de paartijd is het wijfje hier erg gevoelig voor.

In deze ceremonie gaat zij zelfs zover dat zij de roep van een hongerig, om voedsel bedelend jong, nabootst. Ze gedraagt zich zo onderdanig mogelijk. Door een jong na te doen, beeldt zij de periode uit waarin de kans op een aanval het kleinste is, omdat jonge vogels nu eenmaal ongevaarlijk zijn als medeminnaar en evenmin een bedreiging vormen voor de machtspositie van een mannetje. Deze ceremonie

is een noodzakelijke voorwaarde voor zowel het mannetje als het vrouwtje, om tot paring te komen. Ook tijdens de broedperiode vertonen vele soorten vogels en bepaald gedrag bij het elkaar aflossen op het nest. Dit heeft vooral ten doel de strijdlust van de broedende vogel te kalmeren, die anders elke naderende vogel (ook de paringsgenoot) zou aanvallen.

Veel meer nog dan alle hierboven beschreven gedragingen zijn wij als vogelliefhebber natuurlijk geïnteresseerd in het gedrag van onze vogels dat van invloed is op het broedproces. Want hoe vaak doen zich geen broedstoornissen voor tijdens het broedproces, zoals het niet klikken tussen beide vogels, onbevuchte eieren, niet voeren van jongen, agressie van man of pop tegen elkaar of tegen de jongen. Wat zou het mooi zijn als we door observatie van het gedrag van onze vogels er achter zouden kunnen komen wanneer de kans op (kweek)succes het grootst is. Een voorbeeld hiervan wil ik u niet onthouden. Ik las ooit in een vogelboek de

bevindingen van een kweker over de kweek met de Princess of Walesparkiet. Bij de betreffende kweker waren steeds een aantal broedparen die de eieren kapot maakten. Door observatie kwam de kweker er achter dat het steeds de man(nen) waren die de eieren kapot maakten. Ook bleken het juist de stellen te zijn waarvan de poppen het minst vast op de eieren zaten. Doordat deze poppen naarmate ze langer aan het broeden waren vaster op de eieren gingen zitten, viel het op dat de laatst gelegde eieren (4 - 5^e ei) meestal heel bleven. Uiteindelijk bleek de oplossing gelegen in een kleiner invlieggat! Doordat de poppen veelal kleiner zijn dan de mannen is het goed om het invlieggat zo groot te maken dat de pop zich er als het ware door heen moet wringen. Op deze manier zal het heel moeilijk zijn (zo niet onmogelijk) voor de man om het nestblok binnen te komen. Gevolg hiervan is dat hij geen kans meer heeft om de eieren kapot te maken. Een duidelijk voorbeeld hoe door observatie het broedsucces in dit geval werd vergroot.

Mochten er lezers zijn die denken door observatie de betekenis van bepaalde gedragingen van onze vogels reeds ontrafeld te hebben dan zou ik dat graag vernemen en hier, bij volgende reacties, eventueel in een volgend artikel met plezier op terugkomen.

Tot dan wens ik u vele uren van plezierig observeren (en noteren!) van uw vogels toe.

A. van Kooten
Spaarbankweg 2
9909 BN SPIJK
Tel.: 0596-592169

FOTOBIJSCHRIJF

1. Veel vogels vertonen bepaald gedrag bij het elkaar aflossen op het nest.
2. Veel Australische parkieten verdragen elkaar niet tijdens het broedseizoen.
3. Popjes van grasparkieten hebben een voorkeur voor mannetjes met grote keelstippen.
4. Broedsucces bij Princess of Walesparkiet door kleiner invlieggat.

Grasparkieten

en van alles nog wat!

door Jan Bouwmeester

Deel 5

W Deze keer wilde ik het over de schepbek bij grasparkieten hebben. Wat is een schepbek?

De schepbek is een afwijking die af en toe bij grasparkieten voorkomt. Normaal gaat de bovensnavel over de ondersnavel heen maar bij de schepbek is het precies andersom, daar steekt de ondersnavel uit en gaat om de bovensnavel heen. Ik weet niet hoe vaak deze afwijking voorkomt maar in ieder geval minder dan één op de honderd. Zelf heb ik dit verschijnsel misschien een keer of vijf gedurende mijn meer dan dertig jaar kweekervaring meegemaakt en hierbij was het mij opgevallen dat de schepbek steeds bij vogels met de beter bevederde koppen voorkwam. Normaal hebben de vogels deze schepbek van jongs af aan, het valt op tegen de tijd dat ze uitvliegen. Maar éénmaal heb ik een pop gehad, die als jonge vogel geen schepbek had maar als overjarige had zij bij het grootbrengen van het tweede nest jongen plotseling een schepbek. Een jaar later was na het grootbrengen van het tweede nest dat jaar haar schepbek weer even plotseling verdwenen als zij gekomen was. Alle keren dat ik een schepbek kweekte was het een eenmalig gebeuren van dat seizoen. Maar in 1991 had ik een nest met vijf jongen waarvan er drie een schepbek hadden. Deze drie waren duidelijk de beste van het nest. Nooit eerder had ik zoveel schepbekken in één jaar gehad, laat staan in één nest. Dit was dus wel een tegenslag! Door deze tegenslag gedreven wilde ik de schepbek gaan onderzoeken.

Ik wilde nu wel eens weten of er verschillen in afmeting van de snavels zijn, als je normale snavels vergelijkt met schepbekken. Om dit te weten te komen knipte ik de bevedering rond de snavels geheel weg, zowel bij normale vogels van dezelfde leeftijd als bij de schepbekken. Op het oog kon ik geen verschil ontdekken en ook met de schuifmaat waren er geen verschillen. Wel heb ik de indruk dat de bovensnavel van een schepbek vanaf de tweede a derde week wat in groei achterblijft, waardoor het jong eraan gewend raakt om zijn bovensnavel in zijn ondersnavel te laten rusten. Als de vogel dan eenmaal uitgegroeid is, houdt hij soms de snavel goed maar vaker houdt hij hem als een schepbek.

Maar nu komt het leuke!

Doordat ik de veren rond de snavel wegknijpt had, was het voor de vogels blijkbaar eenvoudiger om een goede rusthouding voor de snavels te vinden, die lange veren zaten immers niet meer in de weg. Per dan lieten ze steeds minder hun schepbek zien en na één week waren alle schepbekken normale snavels geworden.

Dus heeft u een jong met een schepbek dan is mijn advies: knip de maskerveren langs de snavel weg. Een goede kans dat het u hetzelfde zal vergaan als mij. Daarom beschouw ik nu het verschijnsel schepbek als een gedragstoornis bij lange bevedering. Of de schepbek op volwassen leeftijd ook kan verdwijnen als je de veren rondom de snavel wegknijpt, weet ik nog niet. In 1999 heb ik weer een vogel gekweekt die een schepbek toont, soms heeft hij dit een paar weken achter elkaar en dan weer een tijdje niet. Ik ben nog niet tot het wegknippen van de veren rond de snavel overgegaan omdat hij de afwijking ook een tijd niet laat zien.

Men moet altijd voorbereid zijn op veranderingen en men moet ook bereid zijn om mee te veranderen als daar reden voor is. Immers de hele maatschappij is aan veranderingen onderhevig. Daar moeten wij als vogelkwekers alert op reageren. Ook binnen onze bond vinden er steeds veranderingen en aanpassingen plaats. Soms lijkt het hard te gaan en een andere keer gaat het niet snel genoeg. Deze zinnen slaan niet op onze vogels maar op de steeds veranderde structuur van onze liefhebberij en onze organisatie. In de toekomst kan dus nog van alles veranderen. Daar is goede communicatie en overleg voor nodig, wat binnen onze organisatie dan ook steeds gebeurt. Mogelijk veranderen in de toekomst de manier waarop wij onze wedstrijden houden, misschien verandert het keursysteem of krijgen we meerdere keursystemen. Nu al maken we gebruik van computers om de tijdsduur van onze tentoonstellingen te kunnen bekrorten. In deze tijd van techniek staan er steeds meer veranderingen voor de deur. Zelf ben en blijf ik dol op het keuren met keurbriefjes zoals wij gewend zijn, sterker nog: ik vind dit het fijnste systeem. Ik kan dit uit ervaring zeggen want ik heb ook al veel aan wedstrijden volgens het plaatsingsysteem meege-

daan, wat ook wel bepaalde voordelen heeft. Maar andere mensen hebben het liefst het plaatsingsysteem. Ook deze laatste groepering zou ik graag als leden van onze bond willen behouden.

I had a dream...., dat onze organisatie het overkoepelend orgaan van alle Nederlandse vogelbonden en bondjes was. Dat er gekeurd werd volgens verschillende keursystemen en dat van te voren door de organisatie van de show aangekondigd werd volgens welk systeem er gekeurd ging worden. Ook werd er aangekondigd welke keurmeester uw vogels ging keuren. Meerdere keuzes maakt het voor mij als inzender aantrekkelijk.

Is dat voor u ook zo!

Ik denk dat u hierover ook mee mag denken en dat u daar best anders over mag denken! Maar wil men veranderen, dan zal men een lijn uit moeten zetten. Dit vraagt meestal om veranderingen in de reglementen van onze organisatie en veranderingen moeten ook een groot draagvlak hebben anders zijn ze gedoemd te mislukken.

Plotseling schrok ik wakker en ik zag dat veranderingen altijd geleidelijk aan moeten gaan en dat ik nog steeds gelukkig met onze NBvV ben.

Aan de EK grasparkiet wil ik nu even wat extra aandacht besteden. Jonge grasparkieten hebben vaak een verschillende groeicurve. Veel vogels die als eerste jaars op de tentoonstelling 88 punten behalen, halen het jaar erna gewoon 89 of 90 punten. Dit komt omdat de grasparkiet als postuurvogels meestal zestien maanden nodig heeft om volledig uit te groeien. Toch gebeurt het ook vaak dat onze huidige lang bevederde postuurvogel al direct na de jeugdrui op een leeftijd van vijf a zes maanden op de tentoonstelling al 90 of 91 punten behalen. Deze forse vogels blijven het jaar erna op hetzelfde puntentotaal staan of ze komen door vervetting het jaar erna juist lager in de punten. Deze verschillen in groeicurve komen in hetzelfde hok, dezelfde stam en zelfs in hetzelfde nest voor. U moet aan het eind van het showseizoen, als u gaat selecteren, beseft met dit verschil in groeicurve rekening houden. Want anders zou het best eens kunnen zijn dat u een toekomstige topper wegdoet.

AGAPORNIDEN EENS VAN NADERBIJ BEKEKEN

De Agapornis taranta

De Agapornis taranta is een Agapornis uit de seksueel dimorfismische groep, m.a.w. er is uiterlijk verschil tussen man en pop. Er zijn twee vormen, de nominatform Agapornis taranta taranta en een ondersoort de Agapornis taranta nana. In het Nederlands spreekt men van Abessijnse Agapornis of bergpapegaai, in het Frans over Psittacule à masque rouge, in het Duits over Tarantapapegai of Taranta Unzertrenlicher, in het Engels is het Abyssinian Lovebird en het was Stanley die hem zijn Latijnse naam gaf Agapornis taranta.

De Agapornis taranta werd in 1814 ontdekt in N.O. Afrika. De nominatform Agapornis taranta taranta komt uit Midden- en Oost-Ethiopië en uit het zuiden van Eritrea. Het zijn bergvogels die op een hoogte van 1300 tot 2000 meter leven. Sir Henry Stanley noemde deze soort naar de Taranta bergpas in Ethiopië. Door het feit dat ze op geruime hoogte leven zijn ze gewend aan koude temperaturen 's nachts. De ondersoort Agapornis taranta nana werd in 1931 ontdekt in het noorden van Targa, Gofa, Ethiopië en beschreven door Neumann. Deze ondersoort heeft iets kortere vleugels en een smallere bek. Daarnaast zou de taranta nana in tegenstelling tot de nominatform meerdere broedsel per jaar grootbrengen. Er worden geen Taranta's meer ingevoerd, maar dat is ook niet nodig aangezien deze vogels toch vrij veel te vinden zijn.

De Agapornis taranta is met zijn 16,5 cm de grootste van de Agaporniden-groep. De man heeft een typische rode tekening op het voorhoofd tot aan de bovenschedel en een rood bandje om de ogen. De grote slagpennen zijn zwart en de vleugelranden vanaf de vleugelbocht zijn blauwzwart. De ondervleugeldekveren zijn zwart, iets wat we bij de drie soorten van de seksueel dimorfismische groep terug vinden. De staart draagt aan de eindrand een zwarte band. De snavel is rood, de iris is bruin en de tenen en poten zijn donkergrijs. Voor de rest is zijn lichaam groen. De pop mist het rood op het voorhoofd, de blauwzwarte vleugelrand ontbreekt en de ondervleugeldekveren zijn groen. Voor het overige is ze geheel gelijk aan de man.

In het wild leeft de Taranta in kleine groepen bij elkaar en 's nachts rusten deze vogels in boomholten. In de paartijd maakt de pop in een boomholte een ondiepe kormvormige onderlaag van twijgen, takjes en bladeren. Het nestmateriaal wordt door de pop tussen de lichaamsbevedering aangesleept. Deze transport methode is voor de seksueel dimorfismische groep en ook voor de Roseicollis dezelfde. Uniek voor de Taranta is wel dat de pop vlak voor het leggen een deel van haar borst- en buikbevedering verliest (of plukt ??) en daarmee de nestkom bekleedt. Deze werkwijze zien we bij geen enkele andere Agapornis terug. Daarna legt de pop om de andere dag 3 tot 6 witte eieren. Na +/- 25 dagen broeden kippen de eerste eieren. De jongen hebben witte nestdons die naarmate ze ouder worden grijs en daarna groen worden. Na ongeveer 50 dagen verlaten de jongen het nest. In het wild voeden ze zich hoofdzakelijk met graszaden, bessen en vruchten. Ze zijn ook gek op rijpe vijgen.

Ze kweken wel in gevangenschap maar niet zo goed als de Personata of Roseicollis. Toch lukt het bij sommige kweekkoppeltjes altijd en bij andere weer niet. Volgens sommige liefheb-

bers kweken Taranta het beste in aparte ruimtes waar geen andere Agapornidensoorten aanwezig zijn en zijn de vogels paarsgewijs gehuisvest in broedkooien. Maar ik ken persoonlijk liefhebbers die ze met succes kweken in dezelfde ruimte waarin ook Roseicollis en Personata zitten, dus deze stelling is zeker niet waterdicht. Chris Ruth, een bevriend kweker van Agaporniden uit Engeland, kweekt ze zelfs in groepen in vollères. Zo ziet u maar dat met een goed koppel en een beetje geluk alles mogelijk is. Als nestmateriaal kan men wilgentakken of palmtakjes geven, maar de ervaring heeft geleerd dat niet elke Taranta daar gebruik van maakt. Sommige zijn reeds tevreden met wat houtsnippers, andere gebruiken zelfs niets. Als ze tot broeden overgaan is het grootste probleem echter dat de jongen nogal gemakkelijk sterven tijdens hun eerste levensdagen. Een pasklare oplossing kan daar niet voor gegeven worden. Waarschijnlijk is de overgevoeligheid aan bepaalde bacteriën bij de jongen één van de oorzaken. Wanneer de eerste vijf dagen voorbij zijn, zijn de meeste problemen wel achter de rug. De jongen lijken op de pop en hebben een vuil-gele snavel met op de bovenkant een zwarte vlek. Aan de ondervleugeldekveren kan men al heel vroeg opmaken of we met een man of een pop te maken hebben, de ondervleugeldekveren van de jonge mannen zijn zwart en die van de poppen zijn eerder groenachtig-grijs. Sommige jonge mannen hebben in het nest soms al enkele rode vlekjes op het hoofd, maar dat is niet altijd het geval.

Taranta zijn nog vrij duur, daarom zou ik toch de raad willen meegeven om de vogels pas aan te kopen als ze na ongeveer 9 maanden op kleur zijn. Dan loopt men niet het risico dat we twee jongen hebben van hetzelfde geslacht of dat ze sterven tijdens de jeugdruï. Taranta zijn toch maar pas in hun tweede levensjaar geslachtsrijp, dus waarom zouden wij ons moet haasten bij de aankoop ervan. Let bij de aankoop vooral op het formaat en

Agapornis Taranta

Vogel

Copy

de kleur van de nagels, vogels die daar al te kort schieten zijn zeker niet geschikt om een goede stam mee op te bouwen.

Als tentoonstellingsvogel is de Taranta zeer zeker geschikt. Met een beetje geduld is hij, dankzij zijn nogal rustige natuur, perfect af te richten.

We hebben ondertussen ook al een aantal mutaties bij deze Taranta. De donkerfactoren hebben hun intrede gedaan waardoor we naast de lichtgroene, donkergroene en olijfgroene vogels hebben. Niet tegenstaande het feit dat deze nog vrij duur zijn vinden we ze toch al regelmatig terug in de collectie van Agapornidenkwekers. Vanuit Duitsland kregen we de fallow mutatie. Bij deze mutatie verkleurt de normaal zwarte eumelanine naar grijs. Daardoor krijgen we een vogel

die iets donker (grauwer) van kleur is met grijze slagpennen. Verder verhindert deze mutatie ook de vorming van donkere kleurstoffen in de poten en de ogen, waardoor de fallow zijn typische rode ogen en vleeskleurige poten krijgt. Deze mutatie vererft recessief.

Onlangs heb ik zelfs bij iemand voor het eerst cinnamon en lutino Taranta's gezien. Deze mutanten waren in het prille beginstadium en nog vrij zwak. De lutino's stierven na enkele dagen en van de cinnamon is er een van in leven gebleven.

Proefparingen kunnen nu verricht worden. De eigenaar van deze vogels wil dan ook liefst nog wat anoniem blijven, iets wat heel begrijpelijk is. In de literatuur vinden ook vermelding van deze lutino en zelfs een blauwe

mutatie in Portugal. Maar ondanks intensief speurwerk van de verschillende BVA-contactpersonen in Portugal zelf, hebben we ze daar nog niet kunnen terugvinden. Maar ik ben er zeker van dat als ze er zijn, we binnen onafzienbare tijd er allicht wel meer over te horen zullen krijgen.

Tekst: Dirk van den Abeele

Foto: P. Onderdelinde

<http://go.to/lovebirds>

Beschikbaar voor spreekbeurten en diareportages over Agaporniden in België en Nederland

VOGELBOEKHANDEL J & J

Aanbieding voor de leden van de NBvV

Nu zonder verzendkosten geleverd:

Over onkruidzaden, bessen enz. (v. Mingeroet) f 29,50 / BEF 500
Kleurkanaries kweken als hobby f 68,00 / BEF 1200

Aanbieding is geldig tot: 31 juli 2000.

80 wilde planten CD-rom (van Rooij)	f 59,95/BEF 1100
Gouldamadinen	f 98,50/BEF 1800
Agaporniden (v.d. Linden)	f 29,75/BEF 540
Wilde duiven van de wereld (Lombary)	f 98,50/BEF 1800
De putter en zijn kleurmutaties (Spec. club)	f 17,50/BEF 320
Europese vogels kweken en TT (v. Mingeroet)	f 37,50/BEF 600
Das Prachtfinkenbuch (Bielfeld)	f 179,50/BEF 3250
The Parrotlet Handbook - forpussen (Vriends)	f 29,50/BEF 540

TELEFONISCH TE BESTELLEN
BIJ: VOGELBOEKHANDEL J & J
De Visserlaan 31
8072 XD Nunspeet.
Tel./ Fax (0031)-(0)341 26 03 82.
Ook 's avonds en in het weekend.

Prijzen zijn exclusief portokosten

Bezoek op afspraak. Vraag onze gratis vogelboekenkrant aan.

1500 VOGELVRIENDELIJK GEPRIJSDE ARTIKELEN DIREKT UIT VOORRAAD LEVERBAAR.

Natuurlijk bij **FAUNA BIRDPRODUCTS DISCOUNT** in LOON OP ZAND!

De GROOTSTE en best gesorteerde DIERENSPECIAALZAAK van het ZUIDEN voor al uw VOGELBENODIGDHEDEN en daarmee bespaart u bakken geld.

Kom snel langs of vraag onze catalogus aan.

Uw hobby wordt er nu nog mooier op!

De gehele vakantieperiode geopend!

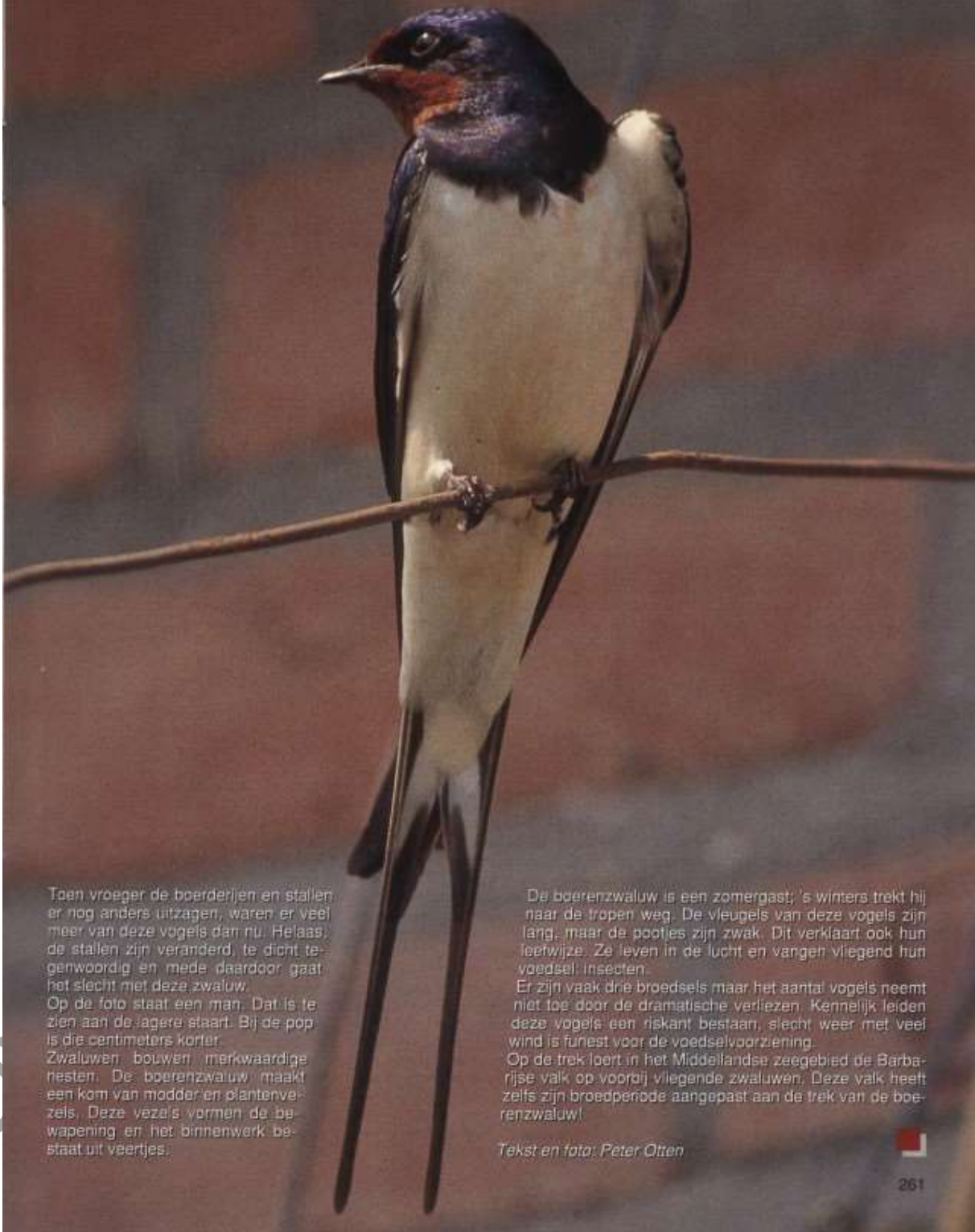
FAUNA BIRDPRODUCTS DISCOUNT
De Hoogt 8-10 (bij Mercedes garage)
3175 AX Loon op Zand
Tel. (0416) 36 40 04

Openings tijden:
ma. t/m vrij. 9.00 - 18.00 uur
zaterdag 9.00 - 16.00 uur

De Boerenzwaluw

Toen vroeger de boerderijen en stallen er nog anders uitzagen, waren er veel meer van deze vogels dan nu. Helaas, de stallen zijn veranderd, te dicht tegenwoordig en mede daardoor gaat het slecht met deze zwaluw.

Op de foto staat een man. Dat is te zien aan de lagere staart. Bij de pop is die centimeters korter.

Zwaluwen bouwen merkwaardige nesten. De boerenzwaluw maakt een kom van modder en plantenvezels. Deze vezels vormen de bewapening en het binnenwerk bestaat uit veertjes.

De boerenzwaluw is een zomergast; 's winters trekt hij naar de tropen weg. De vleugels van deze vogels zijn lang, maar de pootjes zijn zwak. Dit verklaart ook hun leefwijze. Ze leven in de lucht en vangen vliegend hun voedsel: insecten.

Er zijn vaak drie broedsels maar het aantal vogels neemt niet toe door de dramatische verliezen. Kennelijk leiden deze vogels een riskant bestaan, slecht weer met veel wind is funest voor de voedselvoorziening.

Op de trek loert in het Middellandse zeegebied de Barbarijse valk op voordij vliegende zwaluwen. Deze valk heeft zelfs zijn broedperiode aangepast aan de trek van de boerenzwaluw!

Tekst en foto: Peter Otten

Binsen Astrilde

Bathilda r. ruficauda

Herkomst Zuid-Queensland tot Nieuw Zuid-Wales

De Binsen Astrilde is een lief vogeltje dat samen met elke vogel gehouden kan worden, ze kunnen zowel in de kooi als in de volière gehouden worden.

Het onderscheid tussen man en pop is goed zichtbaar, tenminste wanneer de vogels van dezelfde leeftijd zijn, vooral opletten wanneer de man ouder wordt want dan kan de kopkleur vervagen waardoor het onderscheid tussen mannen en poppen moeilijker wordt.

Het is nu niet direct een vogel die gemakkelijk tot natuurbroed over gaat

maar met een beetje geduld en vooral wanneer men beschikt over voldoende ruimte, naast broedkooien een goed verwarmde gezelschapsvolière of in de zomermaanden een goed beschutte buitenvolière met een verwarmd nachthok, dan is het best mogelijk om tot nageslacht te komen.

De vogels moeten om te gaan broeden tenminste één jaar oud zijn, ten eerste omdat er anders grote kans bestaat dat het popje ten onder gaat aan legnood en een nieuw popje kopen is altijd een probleem, ten tweede wanneer de vogels te jong zijn gaan ze niet tot broeden over en opvoeden van de jonge vogels al helemaal niet. In de meeste gevallen bouwen ze zelfs geen nest en zo ze eieren leggen zijn deze meestal onbevruucht, het gebeurt ook nogal eens dat de pop alleen maar eieren legt, 10 tot 12 of meer achtereen, zonder daarop te broeden.

Ik begin met de Binsen het liefst te kweken wanneer ze tenminste 18 maanden oud zijn, een goed verwarmde of in de zomer een goed beschutte volière is de meest geschikte plaats voor natuurbroed. Zeker voor het eerste nageslacht, daarna kan men met de jonge vogels uit natuurbroed proberen in een grote kooi van tenminste 80 cm lang. Deze is over het algemeen het best geschikt daarvoor al is het evengoed mogelijk dat

ze in een kooitje van 50 à 60 cm zullen broeden en voor een nest jongen kunnen zorgen.

Evenals bij alle Australische Prachtvinken natuurbroed moeten we bij de Binsen, zeker wanneer er eenmaal jongen vogels zijn, zorgen voor een goed eivoer vermengd met kiemzaad, universeelvoer en insecten in de vorm van buffalo wormpjes of pinky's. Soms hebben ze liever mierenieren maar dat is een kwestie van uit proberen. Vooraf tijdens het broeden niet te veel insecten geven want daardoor ontstaat er een te grote broeddrijf en kunnen ze het nest in de steek laten. Eén tot hoogstens tweemaal per week is voldoende, ze moeten het voer wel kennen alvorens ze het aan de jonge vogels zullen voeren.

De hoogte waarop de Binsen het liefst zitten is tussen de anderhalf en twee meter, het nestkastje kan zowel open als gesloten zijn. In een gesloten nestkastje zitten de vogels over het algemeen wat rustiger maar soms bouwen ze zelf een open kastje geheel dicht. Tijdens het broeden en in de begin periode nadat de vogels uitgekomen zijn de vogels zoveel mogelijk met rust laten;

de meeste broedsels gaan ten onder aan nieuwsgierigheid van de liefhebbers.

Direct na het uitkomen van de eieren zijn de vogels erg schuw en paniekerig dus niet meer storen dan noodza-

AUSTRALISCHE PRACHTVINKEN

Binsen- of biezenastrild

kelijk, dus zeker geen nest controle. Gewoon wachten totdat de vogels geringd kunnen worden zo rond de achtste dag.

Het uitvliegen van de jonge vogels kan wel eens problemen geven wanneer ze nog te jong zijn om uit het nest te komen. De half kale jonge vogels kruipen dan in een hoekje in de kool. Het beste kan men proberen ze terug te zetten in het nest al is het niet zeker dat het geaccepteerd wordt. De meeste kans dat ze toch weer in het nest blijven is 's avonds net voor dat het licht uitgaat.

Wanneer het volledige broedsel te vroeg uit het nest komt kan men een nestkastje dat ook van boven open is in een hoekje in de kool zetten waar de jonge vogels dan in veel gevallen in zullen gaan zitten en de ouders gaan dan ook meestal gewoon door met voeren.

Gelukkig gaat het uitvliegen over het algemeen vrij rustig. Vooral wanneer er een zitstokje in de buurt van het nest is dan gaan de jonge vogels daar rustig opzitten om de boel nader te verkennen. Zeker in de broedkool. In de volière kan er bij het uitvliegen nog

wel eens paniek uitbreken, vooral wanneer de jonge vogels de vliegkunst nog niet voldoende beheersen. Als er dan maar voldoende materiaal aanwezig is waar de vogels kunnen landen loopt het meestal met een sissert af.

De jonge vogels dienen niet te snel bij de ouders weg gehaald te worden. Beter één week te lang laten zitten dan enkele dagen te vroeg; de jonge vogels die acht weken oud zijn geven over het algemeen geen problemen bij het zelfstandig worden.

Het op kleur komen kan wel een half jaar in beslag nemen, natuurlijk ook afhankelijk van de omgeving temperatuur. Bij 20 tot 22 graden gaat het nu eenmaal sneller dan bij een temperatuur die daar ver beneden ligt.

Ook de Binsen zijn geschikt voor natuurbroed al vraagt het wel een beetje geduld van de liefhebber. Wanneer er dan Japanse meeuwen in de buurt zijn zal men daar snel op terug vallen. Dus nogmaals, ook bij deze soort natuurbroed JA, Japanse meeuwen NEE!

Tekst en tekening:

Jan de Visser

Uit het boek Australische Prachtvinken

Hallo Jongelui,

Sommige van jullie kweken grasparkieten. Nu ben ik geen parkieten kenner, maar er zijn voor deze vogel wel standardeisen opgesteld, die ik met jullie kan doornemen. Wanneer jullie naar het plaatje kijken, weet je wat ik bedoel. Laten we de vereisten onderdelen eens doornemen.

We beginnen met de lengte. Deze wordt altijd gemeten vanaf de kop over de rug naar de staart. De lengte van onze grasparkiet is zoals je ziet gemeten in drie delen te weten: van kop tot in de hals 48 mm. of 4,8 cm. van de hals naar het einde van de vleugels 95 mm. of 9,5 cm. Van het einde van de vleugels tot het puntje van zijn staart 73 mm. Of 7,3 cm. Tel je dit bij elkaar op dan kom je op een totale lengte van ongeveer 22 cm. We blijven even bij de kop die heeft behoorlijk wat belangrijke onderdelen. Een kruin en een oog en een voorhoofdsvelving. Als je je kin naar je borst trekt komt je voorhoofd naar voren en dat moet bij de parkiet mooi vol zijn zodat de snavel bijna begraven wordt door dat voorhoofd. Daar hoort de achtervulling bij geen nekinval. In die nek komt bij sommige een ondulatietekening voor. Dat zijn kleine streepjes die mooi op een regeltje moeten liggen. Gaan we weer naar de voorkant van de kop en dan komen we daar tegen een snavel met een neusdop. Bij sommige stippen wangvlekken en of een masker. Die stippen is ook een verhaal apart. Deze moeten mooi rond zijn en van gelijke grootte, hoe dit gaat kun je het beste aan je jeugd-

coördinator vragen of iemand in de vereniging die deze vogels kweekt. Weet je dan hoe dat gaat, probeer het dan uit op vogels die niet naar een TT gaan!!! We hebben een vleugel en ook weer bij sommige een vleugeltekening, deze vleugel heeft 7 primaire slagpen. En de staart heeft nog 2 verlengde staartpenen. Twee pootjes met twee tenen voor en twee achter. Een parkiet komt in veel verschillende kleuren voor en deze kleur noemen we lichaamskleur. Lichtgroen is de officieel wildkleur en gevraagd worden de Engelse Grasparkieten.

Wanneer je vogels gaat kopen, koop dan bij kwekers en accepteer alleen vogels met een vaste voet ring je weet gelijk hoe oud de vogel is. Daarnaast kan je nog vragen uit welke combinatie de vogel is gekomen. Je weet dan gelijk of de vogel kan voldoen aan jouw gestelde verwachting met de andere partnervogel. In de winkel zijn meestal alleen verkrijgbaar huis-, tuin- en keukenparkieten, heb je echter die vogel toch nodig let dan op de ring, koop alleen vogels met die vaste voet ring. Geen ring, vogel gewoon laten zitten en ergens anders gaan kijken.

Gea Stoop

DE HOOFDONDERDELEN VAN DE GRASPARKIET.

